

Sygn. akt: V ACa 647/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Włodzimierz Gawrylczyk (spr.)
Sędziowie:	SA Irma Kul SA Maryla Domel-Jasińska
Protokolant:	stażystka Aleksandra Ćwiek

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2012 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa K. W.

przeciwko K. S. i M. R.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu

z dnia 12 stycznia 2012 r. sygn. akt VI GC 55/11

I zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) o tyle tylko, że w miejsce zasądzonej w nim kwoty 171.966,09 zł zasądza kwotę 171.636,09 zł (sto siedemdziesiąt jeden tysięcy sześćset trzydzieści sześć złotych i dziewięć groszy) z określonymi w nim odsetkami;

II oddala apelację w pozostałym zakresie;

III zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Na oryginale właściwe podpisy.

V ACa 647/12

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Toruniu wyrokiem z 12 stycznia 2012 r. zasądził od pozwanych K. S. i M. R. solidarnie na rzecz powódki kwotę 171.966,09 zł z ustawowymi odsetkami od 17 lipca 2009 r. do dnia zapłaty i kwotę 7.922 zł tytułem kosztów postępowania oraz nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – tego Sądu od pozwanych solidarnie kwotę 8.620,83 zł i od powódki z przysądzonych roszczenia kwotę 1.288,17 zł tytułem kosztów sądowych.

W motywach wyroku Sąd podał, że powódka domagała się początkowo zasądzenia kwoty 198.176 zł z odsetkami, twierdziła była współniczką pozwanych w spółce cywilnej, z uwagi na konflikty między nimi wypowiedziała udział i żąda zasądzenia należnej jej części majątku spółki. Pozwani wniesli o oddalenie powództwa, twierdzili, że przedstawione przez nią rozliczenie jest nieprawidłowe, bo nie uwzględnia pasywów spółki, w dacie wystąpienia powódki ze spółki wartość jego majątku wynosiła 10 groszy, w latach 2008-2009 powódka pobrała ze spółki 354.102,60 zł, wykorzystując piastowane stanowisko dyrektora. Później podnieśli zarzut potrącenia kwoty 262.936,43 zł. Powódka ograniczyła roszczenie do kwoty 171.966,09 zł, więc Sąd umorzył postępowanie o zapłatę kwoty 26.209,62 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że powódka wraz z pozwanymi była współniczką spółki cywilnej działającej pod firmą (...), K. S., M. R. – Ośrodek Szkolenia (...) we W.. Nie wniosła do spółki wkładu pieniężnego ani rzeczowego tylko wniosła osobiste świadczenie usług marketingowych. Udziały wspólników w zyskach i stratach były proporcjonalne do wartości wkładu, tj. powódki w wysokości 33%, a pozwanych po 33,5%. Powódka zajmowała się w spółce księgowością i kontaktami z zagranicznymi kontrahentami. Prowadzeniem księgowości zajmowała się także D. C..

Z uwagi na konflikty między powódką a pozostałymi wspólnikami powódka pismem z 2 lipca 2009 r. wypowiedziała swój udział w trybie natychmiastowym i wezwała pozwanych do zapłaty kwoty 312.634,87 zł. Pozwani nie kwestionowali wystąpienia jej ze spółki. Nadal prowadzą działalność gospodarczą w formie tej spółki.

Spółka miała zyski w 2009 r. i w latach ubiegłych. W 2009 r. powódka pobrała z majątku spółki na poczet zysku kwotę 262.936,43 zł, pozwany K. S. pobrał 148.121,43 zł, a pozwany M. R. kwotę 155.824,08 zł, co jest niesporne. W dniu 1 lipca 2009 r. majątek spółki wynosił 521.109,38 zł, co wynika z opinii biegłego sądowego J. K..

Sąd uznał opinię biegłej za wiarygodną. Stwierdził, że rozliczenie między stronami powinno nastąpić na podstawie art. 871 k.c. Wynika z niego, że w pierwszej kolejności zwrotowi występującemu wspólnikowi podlegają rzeczy wniesione w naturze do używania, następnie wypłaca się w pieniądzu wniesiony wkład pieniężny i wkład wniesiony w innej formie praw majątkowych, nie podlega zaś zwrotowi wkład wniesiony w formie usług świadczonych na rzecz spółki. Na część majątku spółki przypadającą do zwrotu składa się również część wartości wspólnego majątku pozostającego po odliczeniu wartości wkładów wszystkich wspólników odpowiadająca stosunkowi, w jakim wspólnik uczestniczył w zysku, przy czym konieczne jest też odliczenie pasywów. Podstawą obliczenia jest bilans uwzględniający rzeczywistą wartość majątku spółki.

Sąd zaaprobował wyliczenie kwoty należnej powódce wskazane przez biegłą, stwierdzając że wnioski biegłej nie zostały zakwestionowane przez pozwanych. Biegła obliczyła wartość majątku spółki w wysokości 521.109,38 zł, z czego udział powódki (33%) wynosi 171.966,38 zł. Sąd nie uwzględnił podnoszonego przez pozwanych i biegłą faktu pobrania przez powódkę pieniędzy z majątku spółki, uznając że w warunkach tego procesu nie ma to wpływu na pomniejszenie należnego powódce świadczenia. Stwierdził, że kwestia rozliczeń między wspólnikami musi zostać udowodniona w procesie, przy czym chodzi o udowodnienie, że pobrane przez powódkę środki pieniężne doprowadziły do jej bezpodstawnego wzbogacenia kosztem pozostałych wspólników, a takiego dowodu nie ma w tej sprawie. Wskazany w opinii fakt pobrania przez powódkę takich środków finansowych nie jest dowodem na to, że jej działania doprowadziły do powstania wierzytelności, na którą powoływali się pozwani.

W ocenie Sądu Okręgowego, choć wspólnik nie może pobrać zysku przed zakończeniem roku obrachunkowego, a powódka pobrała w 2009 r. kwotę 262.936,43 zł na poczet zysku za ten rok, to jednak po wystąpieniu ze spółki miała prawo do zysku za ten rok, wysokość pobranej kwoty nie przekraczała jej udziału w zysku (pozwani nie wykazali, by było inaczej), nie pobierała zysku w latach wcześniejszych, a poza tym także pozwani pobrali pieniądze na poczet zysku

za ten rok. Pozwani nie udowodnili roszczeń wobec powódki ani jej bezpodstawnego wzbogacenia (art. 405 k.c.). Sąd uznał, że dla wykazania wierzytelności zgłoszonej do potrącenia nie jest wystarczające wykazanie dokumentem kwoty, jaką powódka pobrała, ale udowodnienie takim dowodem, że przez to doszło do jej bezpodstawnego wzbogacenia. Wskazywana przez pozwanych wierzytelność wobec powódki nie wynika z bilansu, a jest jedynie oceną biegłej wykraczającą poza tezę dowodową. Gdyby przyjąć, że wszystkie pobrania pieniędzy przez współników stanowią wierzytelności spółki, to o sumę pobrań należałoby powiększyć majątek spółki, a tego biegła nie uczyniła.

Nieskuteczny jest ich zarzut potrącenia pobranej przez powódkę kwoty. Ten zarzut jest sprekludowany w świetle art. 47914 § 2 k.p.c., gdyż nie był podniesiony w odpowiedzi na pozew, tylko w późniejszym piśmie procesowym. Nie usprawiedliwia opóźnienia w podniesieniu tego zarzutu fakt, że biegła doprecyzowała wysokość kwoty pobranej przez powódkę. Dlatego Sąd Okręgowy pominął zarzut potrącenia.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo na podstawie art. 871 k.c., a koszty procesu i koszty sądowe rozliczył przy uwzględnieniu zasady wskazanej w art. 100 k.p.c. (proporcjonalnie), mając też na uwadze, że powódka była zwolniona od kosztów sądowych.

Pozwani złożyli apelację. Zaskarżyli wyrok w całości. Domagali się jego zmiany i oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu. Zarzucili:

1/ naruszenie art. 871 § 2 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wskutek błędnego zdefiniowania pojęcia „wspólny majątek spółki cywilnej w rozumieniu tego przepisu” przez pominięcie wypłaty pieniędzy dokonanej przez powódkę i nieodliczenie wkładów wniesionych przez pozwanych w wysokości 1.000 zł;

2/ naruszenie art. 868 k.c. przez nieprawidłowe zastosowanie wskutek uznania, że po-wódcę przysługuje prawo do zysku za 2009 r. i za lata poprzednie, mimo że nie istniały przesłanki uzyskania takiego roszczenia na gruncie tego przepisu;

3/ naruszenie art. 6 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 498 k.c. przez nieprawidłowe zastosowanie i wadliwe obciążenie pozwanych skutkami nieudowodnienia tytułów pobrań przez powódkę w 2009 r. z majątku spółki kwoty 262.936,43 zł;

4/ błędy w ustaleniach faktycznych, tj. że powódka pobrała z majątku spółki w latach 2008 i 2009 kwotę 354.102,60 zł, mimo że z opinii biegłej i załączników do niej wynika, że powódka pobrała 440.494,34 zł, czego powódka nie kwestionowała;

5/ błędne ustalenie, że kwota pobrana przez powódkę w latach 2008-2009 nie przekraczała przypadającej na nią części zysku, gdy tylko kwota pobrana w 2009 r. przekraczała zysk wypracowany przez całą spółkę;

6/ naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez pominięcie części opinii biegłej określającej wpływ pobranej przez powódkę kwoty na końcowe rozliczenie między współnikami;

7/ naruszenie art. 47914 § 2 k.p.c. przez jego nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że zarzut wygaśnięcia wierzytelności wskutek potrącenia jest sprekludowany, mimo że został podniesiony w ciągu dwóch tygodni od momentu zaistnienia możliwości i potrzeby jego zgłoszenia, co zostało w tym procesie wykazane;

8/ naruszenie art. 47914 § 4 k.p.c. w zw. z art. 158 § 1 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c. i art. 244 k.p.c. przez uznanie, że pozwani nie udowodnili wierzytelności podniesionej do po-trącenia, choć jej wysokość i podstawa wynika z dokumentów.

Pozwani twierdzili, że powódcę nienależna jest pobrana przez nią kwota 262.936,43 zł, nie przysługiwało jej na podstawie art. 868 § 1 i 2 k.c. roszczenie o wypłatę zysku, mogli oni wykorzystać opinię biegłej jako dokument stwierdzający wierzytelność wobec powódki, więc oświadczenie o potrąceniu jest skuteczne.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna w niewielkiej części, tj. trafny jest zarzut błędnego zastosowania art. 871 § 2 k.c. przez ustalenie majątku spółki stanowiącego podstawę do ustalenia udziału powódki, bez odliczenia od wartości tego majątku kwoty 1.000 zł z tytułu udziałów wpłaconych przez pozwanych. Wartość majątku stanowiącego podstawę obliczenia udziału powódki wynosi 520.109,38 zł (a nie 521.109,38 zł), więc 33% udział powódki wynosi 171.636,09 zł. Pozostałe zarzuty pozwanych są nietrafne. Sąd Apelacyjny zgadza się ze wskazaniem przez Sąd Okręgowy, że nie było podstaw do uwzględnienia zarzutu potrącenia ani dostatecznych podstaw do uznania, że uwzględnienie roszczenia prowadziłoby do bezpodstawnego wzbogacenia powódki, gdyż nie na to dowodów. Pozwani nie wykazali błędnej wykładni art. 871 § 2 k.c.

Nietrafny jest zarzut naruszenia art. 868 § 2 k.c. Sąd Okręgowy nie twierdził, że powódce przysługiwało na podstawie art. 868 § 1 i 2 k.c. roszczenie o wypłatę zysku za 2009 r., stwierdził tylko, że powódka pobrała tytułem zysku za 2009 r. kwotę 262.936,43 zł. Ponadto przedmiotem sporu nie było roszczenie o wypłatę zysku za 2009 r., tylko roszczenie o wypłatę udziału w majątku spółki. Podstawą roszczenia powódki jest art. 871 § 2 k.c. W tej sprawie nie chodzi o podział zysku, tylko o wypłatę przypadającego powódce udziału obliczonego według stanu majątku spółki w czasie wystąpienia z niej powódki. Wszyscy wspólnicy pobrali z majątku spółki określone kwoty, podstawa ich pobranie zasadniczo nie wpływa na zasadę ustalenia majątku stanowiącego podstawę zastosowania art. 871 § 2 k.c. W tych okolicznościach nie ma znaczenia kwestia, jaką kwotę w latach poprzednich powódka otrzymała z majątku spółki, zwłaszcza że pozwani eksponowali tylko ten fakt, zupełnie pomijając to, że sami także pobierali pieniądze z majątku spółki.

Słusznie Sąd Okręgowy ocenił opinię biegłej i przyjął ją za podstawę ustaleń faktycznych tylko w zakresie, w jakim zlecił jej wydanie tej opinii.

Sprawa ma charakter gospodarczy, więc w czasie jej rozpatrywania przez Sąd Okręgowy należało uwzględnić art. 47914 § 2 k.p.c. Przepis ten obligował pozwanych do podania w odpowiedzi na pozew wszystkich twierdzeń, zarzutów i dowodów na ich poparcie pod rygorem utraty prawa powoływania ich w toku postępowania. O pobraniu pieniędzy przez powódkę w 2009 r. z majątku spółki na poczet zysku pozwani wiedzieli w czasie rozpoczęcia sporu sądowego, ale nie podnieśli zarzutu potrącenia tej kwoty w odpowiedzi na pozew, którą wysłali do Sądu w dniu 15 czerwca 2011 r. Podnieśli go dopiero w piśmie procesowym z 30 grudnia 2011 r., powołując się na swoje oświadczenie o potrąceniu skierowane do powódki w piśmie z dnia 20 grudnia 2011 r. (pismo procesowe – k. 400-406, załączony do niego odpis oświadczenie o potrąceniu – k. 409). To oświadczenie o potrąceniu nie było złożone przed wytoczeniem powództwa, więc ocenie podlega podniesiony w tym piśmie procesowym zarzut potrącenia, a on jest spóźniony w rozumieniu powyższego przepisu. Pozwani nie podali wiarygodnych okoliczności uzasadniających to spóźnienie. Z tych przyczyn nie mógł być rozpatrywany zarzut potrącenia. Wobec tego bezpodstawny jest też zarzut naruszenia art. 48914 § 4 k.p.c. w zw. z art. 158 § 1 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c. i art. 244 k.p.c.

Mając te okoliczności na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w nieznacznej części, a w pozostałym zakresie oddalił apelację pozwanych. Zmiana była zupełnie niewielka, więc nie ma wpływu na orzeczenie o kosztach procesu. Wobec tego Sąd zasądzi od pozwanych koszty zastępstwa procesowego powódki w postępowaniu apelacyjnym.